

NASSAUPLEIN 5

Algemeen

'Herenhuis' dat in 1911/1912 is gebouwd naar ontwerp van de Amsterdamse architecten W.C. Geysen en H. van Buuren. Het pand maakt deel uit van 5 aan elkaar grenzende woonhuizen, gelegen aan de noordoostzijde van het Nassauplein en zijn in opdracht gebouwd en uitgevoerd door dhr. Sellemeijer.

De gevels zijn opgetrokken in kleurige verblendsteen en uitgevoerd in de stijl van de gestileerde Jugendstil. De diverse topgevels, asymmetrische raamplaatsingen en verspringende geveldelen zorgen voor een speels effect. Doorlopende dakschilden met bakgoten, de verticaal gefrijnde natuursteen plintplaten, een geprofileerde cordonlijst en balkons dienen deels als verbindingselementen tussen de huizen.

De oorspronkelijke in Jugendstil uitgevoerde interieurs zijn meestal niet meer aanwezig, behalve bij Nassauplein 5 dat langere tijd als huurpand dienst deed. De ijzeren tuinhekken zijn door de dezelfde architecten ontworpen en voorzien van sierlijke geometrisch vormgegeven spijlen. Het poorthek tussen nummer 6 en 7 heeft dezelfde sierelementen in het bovendeel, maar over de beneden helft loopt slechts een sierlijke gebogen ijzer diagonaal over de verticale spijlen naar beneden. De op 4 april 1912 geplaatste hekken zijn inmiddels halfweg 1999 vervangen en naar origineel ontwerp door Fa. Visser Smeedwerk te Barsingerhorn opnieuw gesmeed.

Behalve de tuinhekken zijn bij nummer 5 en 9 ook de twee gietijzeren ventilatie sierroosters in de trapgevel naar oorspronkelijk ontwerp hersteld in de voorgevel, terwijl deze op nummer 7 van oudsher nog aanwezig zijn.

Op de verdieping boven de voordeur van Nassauplein 5 is een voormalig balkon dat doorliep langs de gevel van het buurpand nummer 6 verwijderd.

Bij nummer 8 en 9 is de entree ingrijpend veranderd en tevens is het balkon aan de voorzijde van nummer 8 later weer opgemetseld volgens de oorspronkelijke tekening, maar de natuurstenen afdeklijst is vervangen door een betonnen.

Beschrijving.

Een grotendeels op een rechthoekig grondplan opgetrokken woonhuis met twee bouwlagen en rechts een rijzige opbouw met trapgevel met 3 bouwlagen onder een samengestelde kap, bestaande uit een plat dak met voorschild en het linker haaks insnijdende schild achter de trapgevel. Alle schuine dakvlakken, waarvan het voorschild een noklijn heeft die evenwijdig loopt met de weg, zijn met rode geglazuurde kruispannen gedekt. Links wordt het dakschild onderbroken door een langs het schuine dak aangebrachte gecementeerde opstaande baksteenrand met een top die als afscheiding dient. Het rechter lager opgebouwde buurpand (nummer 4) springt naar voren en geeft zo de begrenzing aan. Voor het overige zijn de schilden met overstek voorzien van bakgoten met een licht bewerkte gootlijst, gedragen door licht bewerkte geprofileerde gootklossen en bezit het platte dak een brede noklijst.

Alle ramen en bovenlichten zijn van hout en voorzien van helder glas en natuurstenen lekdorpels, ze worden evenals de voordeur gedekt door gefrijnde stevige lateien. Op de verdiepingen versieren tussen de raamlateien van de begane grond en de verdieping twee gietijzeren ventilatie sierroosters de gevel. Deze zijn naar oorspronkelijk ontwerp hersteld. De voorgevel (Z) is boven de afgeschuinde natuursteen plintplaten (h. 0.80 cm.) en een daarboven vlak in de gevel aangebrachte natuursteenband (beiden gefrijnd) opgetrokken in rode verblendsteen in kruisverband met platte witte lint- en stootvoegen.

De plintplaten lopen samen met de vlakke natuursteenband die bij de ramen als lekdorpel is uitgevoerd, over de volle breedte van de gevel onder de ramen van de begane grond door tot voorbij de voordeur.

De gevel is opgebouwd uit rechts een risaliet, welke is uitgevoerd als asymmetrische trapgevel met over de begane grond en de verdieping een dubbele raamas en een raam in top en links een teruggelegen gedeelte met entreepartij, geflankeerd door een hoog langwerpig zijraam links en met een verdiepingsraam onder een rechte gevelbeëindiging. In het dakschild is een dakkapel met lessenaarsdak gevat tussen twee daklijsten met uitstekende gewelfde 'oren' asymmetrisch naar rechts gesitueerd.

In het risalerende deel zijn de rechthoekige ramen van de begane grond en de verdieping uitgevoerd als schuiframen waarvan de vaste delen voorheen glas in loodramen bevatten. Het zolderraam daarboven, midden in de asymmetrische trapgevel geplaatst, bezit openslaande ramen onder een vast bovenlicht. De asymmetrische aangebrachte treden van de top zijn gedekt met rechte cementen afdekplaten en het topgedeelte onder de afdekplaat wordt gemarkeerd door twee gecementeerde hoekblokken. Dat geldt ook voor de verticale gevelbeëindiging rechts, waar onder de trede een dito hoekblok is aangebracht.

Het korte steile dakschild links bezit een waterspuwer die het hemelwater afvoert naar de horizontale voorgoot hier onder. Langs de rechter gepleisterde gevel zorgt een zakgoot langs het schuin aflopende dakschild van het buurpand voor de waterafvoer.

De teruggelegen entree links is uitgevoerd met de oorspronkelijke bruin gelakte voordeur en staat boven een stevige hardstenen dorpel met aan weerszijde twee kozijnneutjes, een trap met twee treden, uitgevoerd in natuursteen platen is voor de deur aangebracht. De onderste trede loopt om de gevelhoeken mee naar de voorgevel.

Het onderdeel van de deur wordt gekenmerkt door in spiegelbeeld verticaal gedeelde panelen met halve bogen en contrabogen. Boven een koperen brievenbus wordt de deur geleed door twee rechthoekige paneeltjes die een klein raampje met geel kathedraalglas flankeren. Dit raam wordt gekenmerkt door rond lijstwerk en bekroond door een 'wenkbrauw' waarboven een raamwerk met roeden is aangebracht voorzien van acht ruitjes die met geel kathedraalglas zijn gevuld. Daarboven bevindt zich een groot bovenlicht met helder glas. Naast de voordeur links maakt de gevel een lichte sprong, hier bevindt zich een smal rechthoekig schuifraam. Boven de deur en het zijraam loopt een natuurstenen cordonlijst vanaf het risalerende geveldeel rechts tot aan het balkon van het buurpand (nr. 6) links. De lijst refereert tevens aan een vroeger aanwezig balkon dat over beide gevels doorliep. Het verdiepingsvenster bezit openslaande ramen onder een vast bovenlicht. (Op de ontwerptekening waren hier oorspronkelijk twee smallere naast elkaar gelegen vensters gepland). De dakkapel in het steile dakschild is aan de zijanten bekleedt met zink en is voorzien van een raam met bovenlicht dat door een verticale roede wordt gedeeld. Onder de dakbeëindiging is aan de voorzijde een goot met ruime overstek met een waterspuwer in het rechteroor aangebracht.

De opbouw van de achtergevel (N) refereert aan die van de voorzijde, maar is opgetrokken in drie bouwlagen onder een plat dak dat is afgezet met een boeiboord. Het platte dak zet zich rechts als luifel voort boven de inpandige balkons en zorgt zo voor eenheid in de gevelarchitectuur. Alle ramen en bovenlichten in de achtergevel zijn voorzien van helder glas en bezitten deels houten afwaterende lekdorpels. Alleen de bovenlichten boven de balkondeuren op de eerste verdieping bezitten nog de oorspronkelijke verticale roede. Alle raam- en deurpartijen worden aan de bovenzijden geflankeerd door eenvoudige licht geprofileerde rode baksteen lijndecoraties aangebracht in het pleisterwerk. Op de rechte gootlijst is links een vergaarbak bevestigd met hemelwaterafvoer welke langs de serre afloopt. De risaliet links heeft een onbewerkte gepleisterde gevel met twee raamassen over twee verdiepingen waarvan de vensters allen als schuiframen zijn uitgevoerd. Op de begane grond is tussen twee wit gepleisterde steunberen met afgeschuinde bovenkanten en staand op een plint een serre aangebouwd met lessenaars-glasdak eindigend in een half rond zinken gootje. Het glasdak is neerwaarts tussen twee baksteenrollagen vastgezet. Een kleine rode baksteen lijndecoratie in de witte pleister siert boven aan de kopse kant de steunberen. De openslaande

terrasdeuren worden geflankeerd door smalle zijramen, die op een houten paneel staan en boven de deuren en ramen gedekt zijn door drie bijbehorende bovenlichten. De deuren geven toegang tot een klein terras met een lage halfronde met baksteen gemetselde ommuring waarnaast een kleine trap naar de verdiepte tuin leidt.

Rechts zijn tussen de witgepleisterde bouwvolumes van het eigen pand en het buurpand op de verdiepingen de originele balkons aanwezig voorzien van balustrades met gedraaide houten verticale spijlen die tussen een bovenligger met handlijst en een onderligger zijn aangebracht. De zijkanten van de balustrade zijn tegen de muren bevestigd aan latten met een licht bewerkte bovenkant. Het bovenste balkon bevindt zich onder de ruime overstek die gedragen wordt door binnen de overstek aangebrachte gootklossen. De witgepleisterde gevel vormt hier een mooi contrast met de licht uitgemetselde rode baksteen lijndecoratie, welke aan de bovenzijde van de ramen is aangebracht en over de zijmuren doorloopt. Beide balkons bezitten openslaande balkondeuren waarvan die op de eerste verdieping gedekt worden door bovenlichten. Het balkon op deze verdieping overdekt de keuken met deur en zijraam met de bijbehorende bovenlichten. Ook op de begane grond herhaalt zich de rode baksteen lijndecoraties langs de gevels.

Als erfafscheiding met de weg is boven een baksteen voeting met rollaag aan de voorzijde een groen geschilderd sierlijke ijzeren spijlenhek met toegangspoortje geplaatst, dat is uitgevoerd met geometrische figuren en naar oorspronkelijk model is hersteld. De grens tussen de buurpanden wordt rechts en links aangegeven door baksteenplinten met rollaag geflankeerd door groenvoorzieningen.

Motivering

Het pand Nassauplein 5 met asymmetrische trapgevel en met bijbehorende erfafscheiding uit het eerste kwart van de twintigste eeuw is van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde als gaaf bewaard voorbeeld van een kleurige expressieve gevelwand waarbij elk huis in de rij haar eigen authentieke Jugendstil voorgevelvariatie toont. Het pand is tevens van belang als werk van de Amsterdamse architecten W.C. Geysen en H. van Buuren.

Het pand is beeldbepalend gesitueerd aan de noordoostzijde van het Nassauplein te Alkmaar.